[2024] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 767: 2024 ਆਈ ਐਨ ਐਸ ਸੀ 211

ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ

(2024 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 918)

06 ਮਾਰਚ 2024

[ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਮਹਿਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

1) ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ; 2) ਕੀ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਯੂ/ਐਸ 106 ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; 3) ਕੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 27 ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵਸੂਲੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860-ਧਾਰਾ. 302-ਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ - ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872-ਐਸ.ਐਸ. 106, 27-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਗਲਾ ਵੱਢ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। 302, 304ਬੀ/34, 498ਏ/34 ਆਈ ਪੀ ਐਸ - ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। 304ਬੀ/34 ਪਰ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਾਇਮ ਹੈ। 302, 498ਏ/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਮੁਕੱਦਮਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ 302 ਅਦਾਲਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ: (i) ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਅਪੀਲ (ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਕੱਪੜੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ (iii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੈਲੰਡਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ (iv) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਲੁੱਟ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਨਿਯਮ: (1) ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੇਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਦੋਸ਼ੀ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ 'ਦੋਸ਼ੀ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ - ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (2) ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। 106 ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ, ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਲੀਬੀ (3) ਐਸ. 27 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ।

* ਲੇਖਕ

ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ, ਵਸੂਲੀ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਵਸੂਲੀ ਸਭ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸੀ [ਪੈਰਾ 8, 9, 10 11, 13, 17)।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [1985] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 88: (1984) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 116: 1984 ਆਈ ਐਨ ਐਸ ਸੀ 121-ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਤ੍ਰਿਮੁਖ ਮਾਰੋਤੀ ਕਿਰਕਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2006] ਸਪਲਾਈ. 7 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 156: (2006) 10 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 681: 2006 ਆਈ ਐਨ ਐਸ ਸੀ 691- 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਅਧਿਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860; ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ; ਐੱਸ. 106 ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ; ਸਬੂਤ-ਅਲੀਬੀ ਦਾ ਬੋਝ; ਧਾਰਾ. 27 ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਵਸੂਲੀ, ਜਦੋਂ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੋਵੇ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 918

2015 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰਬਰ 287 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 12.10.2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਕਪੂਰ, ਕੌਸ਼ਲ ਮਹਿਤਾ, ਪੁਲਕਿਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਅੰਕਿਤ ਭੂਟਾਨੀ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਰਾਜਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਸੀਆ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਾਰੋਰੀਆ, ਨਚੀਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਪੀਵੀ ਯੋਗੇਸ਼ਵਰਨ, ਉਦੈ ਖੰਨਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ ਜੈਨ, ਸਚਿਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸਰਵਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਾਲ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲ 12 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠੀ ਹੈ।

ਅਕਤੂਬਰ, 2015, 2015 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.287 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

2.1 ਮ੍ਰਿਤਕ-ਮੀਨਾ, ਮਨੀ ਰਾਮ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ.3) ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਤੀ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ.6) ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ, ਦਾ ਵਿਆਹ 20.06.1999 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। 26.08.2000 ਨੂੰ ਉਕਤ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਹੈਰੀ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਨਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। 27.04.2001 ਨੂੰ, 0055 ਵਜੇ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਮੀਨਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ "ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.") ਨੰਬਰ 129/2001 (ਐਕਸਸਟੈਂਟ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-9/ਏ) ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। , ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਦਿੱਲੀ (ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ 'ਆਈ ਪੀ ਐਸ')। ਉਕਤ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਮੀਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1) ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ, ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2) ਅਤੇ ਆਰ. ਹਰਸ਼ਿੰਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ। 4) ਐਚ.ਨੰਬਰ 252, ਓਲਡ ਚੰਦਰਵਾਲ, ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਣ ਦੌਰਾਨ। ਉਕਤ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਛੋਟੇ ਲਈ, 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ')। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਮਹਿਲਾ ਅਦਾਲਤ), ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਖ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 21.10.2003 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2.2 29.05.2004 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ 08.20 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੀਨਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਗਲਾ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਨੇੜੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

2.3 ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 211/04 (ਐਕਸਸਟੈਂਟ ਪੀਡਬਲਯੂ-1/ਏ) ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੁਆਰਾ ਰੁੱਕਾ (ਐਕਸ. ਪੀ ਡਬਲਯੂ-15/ਬੀ) ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ.15)। ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ/498-ਏ/34 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ

ਮਨੀ ਰਾਮ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ.3) ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ.4) ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਤੀ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ.6), ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੀਨਾ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਭਰਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ।

2.4 ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ, ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਪਤੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1), ਬਾਬੂ ਲਾਲ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 4), ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਹੈ, ਫੂਲਵਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ) ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। (ਨੰਬਰ 3), ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸੱਸ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2) ਅਤੇ ਆਰ. ਹਰਸ਼ਿੰਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 5), ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਜੀਜਾ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, 25.11.2014/08.01.2015 ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਵਧੀਕ. ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ-02, ਉੱਤਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਰੋਹਿਣੀ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਦਿੱਲੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ 25,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 20,000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਲਈ 25,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ।

2.5 ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਨੀ ਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ.3), ਨੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 5 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, 2015 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 569 ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, 12 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2) ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਧਾਰਾ 304ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। /34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ (ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 2) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਜੁਰਮ ਲਈ 25,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਸੁਣਾਈ। ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਫੂਲਵਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3), ਬਾਬੂ ਲਾਲ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 4) ਅਤੇ ਆਰ. ਹਰਸ਼ਿੰਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 5) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

2.6 ਬਾਬੂ ਲਾਲ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 4), ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਹੈ, ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2017 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2025 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਫੂਲਵਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3), ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸੱਸ ਹੈ, ਦੀ ਅਪੀਲ ਪੈਂਡਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਾਬੂ ਲਾਲ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 4) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 4-ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਵੱਲੋਂ।

2.7 ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2) ਨੇ 2016 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 938-939 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 15 ਫਰਵਰੀ 2022 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2) ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਅਤੇ 498 ਏ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ।

2.8 ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਰ. ਹਰਸ਼ਿੰਦਰ (ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰ. 5) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸਨੇ 2022 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 244 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 15 ਫਰਵਰੀ 2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। .

2.9 ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ, 2023 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 13.02.2024 ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਸੀਆ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

4. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਬੂਤ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੈ

ਸਬੰਧਤ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਕਵਰੀ ਪੰਚਨਾਮਾ ਵੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਈ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

5. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 304ਬੀ ਅਤੇ 498ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੋਧਿਆ ਦੋਸ਼ 14.03.2007 ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 21.10.2003 ਅਤੇ 29.05.2004 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮੀਨਾ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 498ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304ਬੀ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

6. ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਸੀਆ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਤੇ 304ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

8. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੇਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ' ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"152. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,

[1] (1984) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 116 1984 ਆਈ ਐਨ ਐਸ ਸੀ 121

ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫੈਸਲਾ ਹਨੂਮੰਤ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [(1952) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 71: ਏ ਆਈ ਆਰ 1952 ਧਾਰਾਸੀ 343: 1952 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1091: 1953 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 129] ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪ-ਟੂ-ਡੇਟ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਤੁਫੈਲ (ਉਰਫ਼) ਸਿੰਮੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [(1969) 3 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 198: 1970 ਐਸ ਸੀ ਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 55) ਅਤੇ ਰਾਮਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1972) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 625: ਏ ਆਈ ਆਰ 1972 ਧਾਰਾਸੀ 656]। ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨੇ ਹਨੂਮੰਤ ਕੇਸ [(1952) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 71: ਏ ਆਈ ਆਰ 1952 ਧਾਰਾਸੀ 343: 1952 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1091: 1953 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 129] ਵਿੱਚ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

"ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਹਾਲਾਤੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਦੁਬਾਰਾ, ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

153. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

(1) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤ "ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ" ਅਤੇ "ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ" ਨਹੀਂ। ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਏ

"ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੰਤਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਿਬਰਾਓ ਬੋਬਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1973) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 793: 1973 ਐਸ ਸੀ ਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1033: 1973 ਸੀਆਈਆਰ ਐਲਜੇ 1783] ਜਿੱਥੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ: [ਐਸ ਸੀ ਸੀ ਪੈਰਾ 19, ਪੀ 807: ਐਸ ਸੀ ਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) ਪੀ.1047

"ਯਕੀਨਨ, ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।"

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਿਵਾਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,

(3) ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ,

(4) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

154. ਇਹ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।"

9. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ 'ਦੋਸ਼ੀ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਵਿਚਕਾਰ ਕੇਵਲ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ

ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਣ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਇਹ ਨਿਬੇੜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੱਕ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਬੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਹ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤ੍ਰਿਮੁਖ ਮਾਰੋਤੀ ਕਿਰਕਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਪਰਾਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਘਰ, ਇਹ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਕਤ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਘਟਨਾ 28/29 ਮਈ, 2004 ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ ਕਿ 28/29 ਮਈ 2004 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇਕੱਠੇ ਸਨ। ਘਰ. ਅਲੀਬੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਲੀਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

12. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ।

[2] (2006) 10 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 681:2006 ਆਈ ਐਨ ਐਸ ਸੀ 691

13. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਰੋਜ, ਪੁਸ਼ਪੇਂਦਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2) ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀਡੀਆਰਜ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਪਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 65ਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਹਾਲਾਤ ਚੰਦਰਵਾਲ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਤੋਂ ਡਬਲ ਬੈੱਡ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਰਿਕਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ, ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇ। ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਸੂਲੀ ਇੱਕ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਪੰਚਨਾਮਾ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਕਤ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਐੱਫ.ਐੱਸ.ਐੱਲ. ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਲਖਾਨਾ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

14. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੈਲੰਡਰ (ਐਕਸ. ਪੀ ਐਕਸ) ਟੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ੀਟਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਮਾਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਊਟ ਚਿਪਕਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ, ਖੱਬੇ ਉੱਪਰਲੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ, ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਬਾਈਲ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ 9818419048 ਦੇ ਅੱਗੇ ਤੀਰ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾਲ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਇੱਕ ਡਰਾਇੰਗ, ਸਭ ਕੁਝ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਉੱਪਰ, ਉੱਪਰ ਚਿਪਕਾਈ ਗਈ ਦੂਜੀ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਸਹੁਰੇ: 2791 3334
ਸਵੈ: 9818419048
ਮੇਰਾ ਘਰ: 55153285"

15. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਕੈਲੰਡਰ (ਐਕਸ. ਪੀਐਕਸ) ਟੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੈਲੰਡਰ (ਐਕਸ. ਪੀਐਕਸ) ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚੇਗਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੰਦਰਵਾਲ ਘਰ "ਮੇਰਾ ਘਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਸੀ।

ਅਤੇ ਉਹ ਘਰ ਜਿੱਥੇ ਦੂਸਰਾ ਫ਼ੋਨ ਉਸਦੇ "ਸਹੁਰੇ" ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

"... ਚੰਦਰਵਾਲ ਘਰ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ "ਮੇਰਾ ਘਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਘਰ ਜਿੱਥੇ ਦੂਜਾ ਫ਼ੋਨ (27913334) ਉਸਦੇ "ਸਹੁਰੇ" ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

16. ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਇੱਕ ਡਕੈਤੀ ਜਾਪਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ।

17. ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨੇ ਗਏ "ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਜਾਂ "ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ੱਕ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

18. ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 304ਬੀ, 498ਏ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

19. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

20. ਲੰਬਿਤ ਦਰਖਾਸਤਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੈਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ: ਅੰਦ੍ਰਿਤਾ ਦੇਬ, ਹਨੀ, ਐਸੋਸੀਏਟ ਐਡੀਟਰ (ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ: ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵ.)

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler